

UiT Norges arktiske universitet

Handlingsplan for universell utforming og individuell tilrettelegging for studenter ved UiT 2021 - 2024

Forord

Alle studenter ved UiT Norges arktiske universitet skal oppleve et godt og inkluderende lærings- og studiemiljø. Et godt læringsmiljø er avgjørende for at studentene skal prestere og trives ved UiT. Et godt læringsmiljø tar hensyn til mangfoldet blant studentene, deres funksjonsvariasjoner, kjønn, kulturelle bakgrunn og bosted.

Denne handlingsplanen presiserer at universell utforming av studentenes læringsmiljø og individuell tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse, er viktig for UiT. Det er nødvendig at UiT jobber systematisk med de fokusområdene som fremgår av denne handlingsplanen. Jeg håper at handlingsplanen bidrar til inkludering av alle studenter uavhengig av funksjonsnivå, slik at alle sikres en kvalitetssikret og god utdanning ved UiT.

Anne Husebekk
rektor

Innholdsfortegnelse

1	Innledning og sammendrag	1
2	Handlingsplan for universell utforming og individuell tilrettelegging for studenter ved UiT Norges arktiske universitet 2021-2024	7
2.1	Fra funksjonshemming til funksjonsnedsettelse	8
2.1.1	Universell utforming og individuell tilrettelegging	8
2.1.2	Selvstendig plikt til å holde seg oppdatert	10
2.2	Fokusområder	10
3	Fokus 1: Organisering og ansvarsfordeling ved UIT	10
3.1	Beskrivelse av tiltakene innen organisering og ansvarsfordeling	12
4	Fokus 2. Kompetanseheving og bevisstgjøring.....	14
4.1	Beskrivelse av tiltakene innen kompetanseheving og bevisstgjøring	14
5	Fokus 3: Utstyr og fysiske fasiliteter.....	17
5.1	Beskrivelse av tiltakene for utstyr og fysiske fasiliteter.....	17
6	Fokus 4: Universell utforming av digitale læremidler, web og sosiale medier.....	19
6.1	Beskrivelse av tiltakene for universell utforming av digitale læremidler, web og sosiale medier	20
7	Fokus 5: Individuell tilrettelegging	21
7.1	Beskrivelse av tiltakene med individuell tilrettelegging	22
8	Vedlegg 1 – Lover, forskrifter og standarder	25
8.1	Lover og forskrifter	25
8.2	Universell.....	25
8.3	Krav og regelverk til IKT-løsninger	25
8.4	Norsk standard i forhold til universell utforming og IKT	25
8.5	Internasjonale «guidelines»	26

1 Innledning og sammendrag

Hensikten med «Handlingsplan for universell utforming og individuell tilrettelegging for studenter ved UiT Norges arktiske universitet 2021-2024» er å skape et inkluderende lærings- og studiemiljø for studenter ved Norges arktiske universitet (UiT). Gjennom universell utforming og individuell tilrettelegging for studenter skal handlingsplanen bidra til at:

- Læringsmiljøet for studenter er utformet etter prinsippet om universell utforming. Læringsmiljøet inkluderer utforming av bygninger og uteområder, IKT og informasjon, samt studier og undervisning.
- Ved behov for individuell tilrettelegging er det et gjensidig forpliktende samarbeid mellom student, fagmiljø og avdelinger, slik at nødvendig og hensiktsmessig tilrettelegging blir gjennomført uten at det går på bekostning av faglige krav.
- Studenter som har behov for individuell tilrettelegging får likeverdig behandling, uavhengig av studie-, fakultets-, og campustilhørighet.

UiT Norges arktiske universitet skal legge til rette for inkludering av studenter og ansatte med ulik bakgrunn og ulike behov. For å oppnå likeverd og toleranse må universitetet utvikle kompetanse og rutiner for å håndtere forskjellighet og unngå ulike former for diskriminering. Arbeidet med tilgjengelighet og tilrettelegging må ha tiltak med uttalte mål, som er forankret i ledelsen på alle nivå.¹

Handlingsplanen og tiltakene er delt inn i fem fokusområder:

- Fokus 1: Organisering og ansvarfordeling ved UiT Norges arktiske universitet
- Fokus 2: Kompetanseheving og bevisstgjøring
- Fokus 3: Utstyr og fysiske fasiliteter
- Fokus 4: Universell utforming av digitale læremidler, web og sosiale medier
- Fokus 5: Individuell tilrettelegging

---

¹ Denne handlingsplanen har overlappende tiltak med «Likestilling, mangfold og inkludering. Handlingsplan ved UiT Norges arktiske universitet 2020-2022» og er markert med henvisning til dette planverket.

Nedenfor presenteres en kortversjon av «Handlingsplan for universell utforming og individuell tilrettelegging for studenter ved UiT Norges arktiske universitet 2021-2024» der tiltak og overordna ansvar er synliggjort. Deretter følger en mer utførlig beskrivelse av handlingsplanen der også samarbeidspartnere inkluderes. Det er UiT som eier denne handlingsplanen og dette betyr at ansvar for oppfølging av tiltak gjelder for fakultet og avdelinger i egen organisasjon. Studenter skal involveres i tiltak der det er naturlig. UiT samarbeider tett med Norges arktiske studentsamskipnad på mange områder. Norges arktiske studentsamskipnad er en foretrukken samarbeidspartner på flere av tiltakene.

Denne handlingsplanen er på et overordnet og strategisk nivå og spesifiserer ikke hvordan tiltakene skal operasjonaliseres i organisasjonen. UiT består av fakultet, universitetsbiblioteket og avdelinger som er organisert på flere nivå i organisasjonen. Nivå 1, fellesadministrasjonen, har et koordinerende ansvar. Det er fakultetene, på nivå 2, som har ansvar for å prioritere, delegere og følge opp tiltakene slik at de tilpasses det enkelte fakultet og institutt. På hvilken måte tiltakene i handlingsplanen følges opp blir med andre ord opp til de enkelte fakultet, da både størrelse og hvordan fakultetene organiserer sitt arbeid i det daglige, varierer.

Når det gjelder individuell tilrettelegging av eksamen for studenter, har Avdeling for forskning, utdanning og formidling (FUF) ansvar for dette. Fakultet og institutt, på nivå 2 og 3, har det operative ansvaret for å gi undervisning, følge opp og tilrettelegge for studenter i studiehverdagen og ved eventuell praksis i utdanningen. Dette betyr at FUF på nivå 1 behandler søknader om tilrettelegging av eksamen, og kan gi veiledning om tilretteleggingstiltak som kan fungere i ulike situasjoner. Fakultetene har kartleggingsmøte med studenten, behandler søknader om tilrettelegging av studiehverdagen og praksis, og har deretter ansvaret for å følge opp tiltakene som blir innvilget.

FOKUS 1: ORGANISERING OG ANSVARFORDELING VED UiT	ANSVAR
1. Handlingsplanen skal konkretiseres i årlige aktivitetsplaner.	Fakultetene, avdelingene og Læringsmiljøutvalget
2. Sørge for klar og tydelig organisering av arbeidet med universell utforming og tilrettelegging ved UiT, herunder ansvarsfordeling og koordinering.	Universitetsledelsen
3. Etablere en rådgivende- og koordinerende funksjon som kan bistå fakultetene og øvrige ansvarlige enheter i arbeidet med universell utforming og tilrettelegging. Dette skal sikre likeverdig behandling av studenter med behov for individuell tilrettelegging, uavhengig av studie-, fakultets- og campustilhørighet.	Avdeling for forskning, utdanning og formidling
4. Etablere et tilretteleggingsforum som gjennom kompetanseheving, erfaringsutveksling og problemløsning bidrar til lik praksis av universell utforming og individuell tilrettelegging for studenter, på tvers av fakultet.	Avdeling for forskning, utdanning og formidling i samarbeid med fakultetene
5. Etablere nettverk for studenter og ansatte med funksjonsnedsettelse, jf. Likestilling, mangfold og inkludering. Handlingsplan for 2020 – 2022.	Avdeling for organisasjon og økonomi
FOKUS 2: KOMPETANSEHEVING OG BEVISSTGJØRING	ANSVAR
1. Utarbeide en veileder om universell utforming for UiT.	Avdeling for forskning, utdanning og formidling i samarbeid med de øvrige avdelingene
2. Utarbeide og gjennomføre en informasjonskampanje om universell utforming og individuell tilrettelegging rettet mot studenter, faglig og teknisk/administrativt ansatte for å øke kunnskap om feltet i samarbeid med Norges arktiske studentsamskipnad, Studentparlamentet og studentorganisasjoner.	Avdeling for forskning, utdanning og formidling i samarbeid med de øvrige avdelingene
3. Undervisere skal ha kunnskap om universell utforming og kunne benytte digitale verktøy og tilgjengelig utstyr, jf. Likestilling, mangfold og inkludering, handlingsplan for 2020-2022.	Fakultetene og avdelingene
4. Kartlegge behov og tilby kompetansehevende tiltak for ansatte i samarbeid med aktuelle aktører. Fakultet/institutt har et eget ansvar for å melde inn kompetansebehov.	Avdeling for organisasjon og økonomi

5. Det skal etableres et tilgjengelig område for retningslinjer, veiledning og ressurser om universell utforming av undervisningen.	Avdeling for organisasjon og økonomi
6. Det skal tilbys kurs i universell utforming av digitale læremidler og ressurser for undervisere og teknisk/administrativt personell	Avdeling for organisasjon og økonomi
7. Identifisere områder og tiltak som kan bidra til å fremme et godt psykososialt læringsmiljø for studenter med særlige behov i samarbeid med Norges arktiske Studentsamskipnad, Studentparlament og studentorganisasjoner.	Avdeling for forskning, utdanning og formidling i samarbeid med fakultetene
FOKUS 3: UTSTYR OG FYSISKE FASILITETER	ANSVAR
1. Sikre at universell utforming er i tråd med vedtatte retningslinjer med spesielt IKT-systemer i fokus, jf. Likestilling, mangfold og inkludering. Handlingsplan for 2020 – 2022.	Avdeling for bygg og eiendom og avdeling for IT
2. Oppgradere og vedlikeholde AV-utstyret i auditorier, seminarrom og undervisningsrom slik at oppfyller kravene til universell utforming.	Avdeling for IT
3. Teleslynger og annet utstyr må sjekkes jevnlig og det må lages en oversikt over kontaktpersoner med ansvar for drift som gjøres kjent.	Avdeling for IT i samarbeid med Avdeling for bygg og eiendom
4. Alle automater, fysiske og digitale, som brukes på campusene skal oppfylle kravene til universell utforming (NS 110 22:2013). Dette gjelder blant annet UBs utlånssystem, rombooking og pullprint etc.	Alle som benytter seg eller tar i bruk automater har ansvar for at disse tilfredsstiller kravene til universell utforming
5. Forbedre karttjenesten (Mazemap) ved UiT for studenter som bruker rullestol. Karttjenesten bør også inkludere informasjon som markerer handicaptoaletter, romegenskaper, teleslynger og annet utstyr for tilrettelegging.	Avdeling for bygg og eiendom
6. Utarbeide en oversikt over hvilke typer tilrettelagte leseplasser som finnes ved de ulike campusene og hvem som har ansvar for dem.	Avdeling for bygg og eiendom i samarbeid med Universitetsbiblioteket og fakultetene

FOKUS 4: UNIVERSELL UTFORMING AV DIGITALE LÆRINGSMIDLER, WEB OG SOSIALE MEDIER	ANSVAR
1. Fra 1. januar 2021 stilles det krav til at alle IKT løsninger, både nye og gamle, skal være universelt utformet. Det innbefatter nettsider, applikasjoner og automater.	Universitetsledelsen
2. Oppnevnes en arbeidsgruppe som skal gjennomføre en koordinert gjennomgang av status på arbeidet med å implementere universelle utformede IKT-løsninger ved UiT, herunder digitale læremidler, web og sosiale medier. Arbeidsgruppa bør være bredt sammensatt for å sikre at tjenester på tvers av de tradisjonelle administrative avdelingene ved UiT kan ses i sammenheng. Fakultetene og studentene må inkluderes i arbeidet.	Universitetsledelsen
3. Alle videoopptak som inneholder lyd skal være tekstet, eller det må finnes en tekstbeskrivelse som gjengir relevant lydinnhold i videoen.	Avdeling for IT
4. Alle UiT sine nettsider og plattformer skal oppfylle kravene til universell utforming på nett (Oppfylle WCAG 2.0 kravene).	Avdeling for forskning, utdanning og formidling og Avdeling for IT
5. Digitale eksamensløsninger skal etterstrebe å få implementert universelt utformede løsninger (talesynteser, zoomtekst) slik at studenter med særskilte behov i størst mulig grad kan anvende samme løsninger som øvrige studenter.	Avdeling for forskning, utdanning og formidling
6. UB bør gå gjennom status med hensyn til universell utforming av de store e-bok leverandørene for sikre at de oppfylle kravene til universell utforming. Ved nye anskaffelser skal kravet til universell utforming være et kriterium.	Universitetsbiblioteket
FOKUS 5: INDIVIDUELL TILRETTELEGGING	ANSVAR
1. Alle studenter med særskilte behov har rett til en egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen.	Fakultetene, avdelingene og Avdeling for forskning, utdanning og formidling med samordningsansvar

2. Gjennomføre en evaluering av arbeidet som i dag gjøres med individuell tilrettelegging, med tilbakemelding fra studenter og ansattes erfaringer med studentenes situasjon og utfordringer, for å sikre et godt grunnlag for beslutninger og utvikling av tilretteleggingsarbeidet.	Avdeling for forskning, utdanning og formidling
3. Sikre likebehandling ved å etablere gode og felles rutiner for individuell tilrettelegging ved UiT.	Avdeling for forskning, utdanning og formidling, Koordinerende funksjon, tilretteleggingsforum
4. Oppdatere nettside om tilrettelegging slik at studenter og teknisk/administrativt ansatte har tilgjengelig og oppdatert tilgang til informasjon om tilrettelegging.	Avdeling for forskning, utdanning og formidling
5. Lage gode rutiner for felles ordninger for mentorer og hjelpelærere for studenter med funksjonsnedsettelse.	Avdeling for organisasjon og økonomi
6. Lage retningslinjer for individuell tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse	Avdeling for forskning, utdanning og formidling
7. Ved behov løfte studenters utfordring og problemstillinger knyttet til universell utforming og tilrettelegging til nasjonale arenaer og organer på politisk nivå for å søke nasjonale løsninger.	Rektor

2 Handlingsplan for universell utforming og individuell tilrettelegging for studenter ved UiT Norges arktiske universitet 2021-2024

I Norge er det en overordnet nasjonal målsetting om å utvikle et likeverdig samfunn, å fremme likestilling og likeverd, og å sikre like muligheter og rettigheter til samfunnsdeltakelse for alle. Derfor er lik rett til utdanning et bærende prinsipp i norsk utdanningspolitikk. Det betyr at alle skal ha like muligheter til utdanning uavhengig av faktorer som bosted, kjønn, kulturell bakgrunn og funksjonsvariasjoner. For å bidra til å oppnå den nasjonale målsetningen legges det vekt på at de bærende prinsippene om universell utforming og individuell tilrettelegging skal etterleves.

Universell utforming og tilrettelegging er nedfelt i FNs konvensjonen om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Europarådet har egne resolusjoner om universell utforming for utdanninger og studenter rett til full deltagelse gjennom universell utforming. Regjeringens handlingsplan for universell utforming 2015 – 2019, som er forlenget til 2021, inneholder en rekke tiltak som er relevant for utdanningssektoren.

Alle studenter ved UiT Norges arktiske universitet skal oppleve et godt og inkluderende lærings- og studiemiljø (Jf. “Drivkraft i nord – strategi for UiT mot 2022”). Samtidig stiller endringer innen læringsfremmende teknologi, nye læringsformer og digitale eksamensformer universitetet overfor nye utfordringer i tilgjengelighets- og tilretteleggingsarbeidet. Blant annet vil fleksible og netbstøttede undervisningsformer og digitale eksamensformer kreve at løsningene tilfredsstiller kravene til universell utforming.

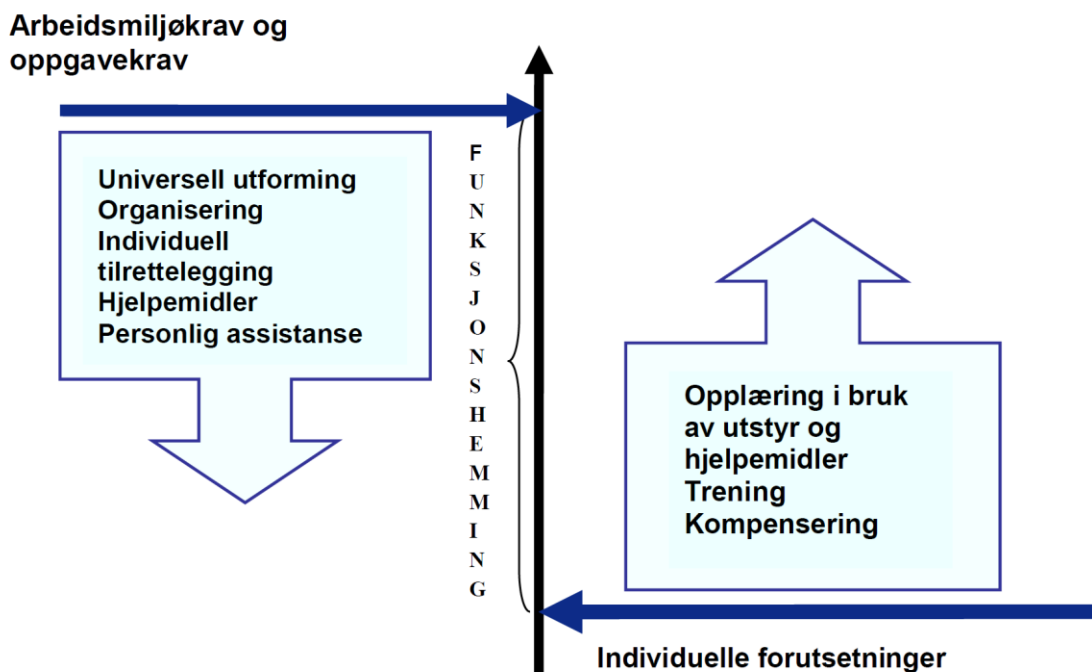
Hensikten med «Handlingsplan for universell utforming og individuell tilrettelegging for studenter ved UiT Norges arktiske universitet 2021-2024» er å skape et inkluderende lærings- og studiemiljø for studenter ved UiT. Læringsmiljøet for studenter inkluderer det psykososiale-, organisatoriske-, digitale-, fysiske og det pedagogiske læringsmiljøet. Dette betyr at totaliteten av faktorene fysiske forhold, planer, lærestoff, læremidler, organisering av undervisningen, arbeidsformer, vurderingsformer, sosiale relasjoner og holdninger til læring – påvirker studentenes læring. Handlingsplanen skal legge til rette for inkludering av alle studenter med ulike behov og funksjonsnedsettelse. For å oppnå likeverd og toleranse må universitetet utvikle kompetanse og rutiner for å håndtere forskjellighet og ulike former for diskriminering. Dette arbeidet må ha uttalte mål og være forankret i ledelsen på alle nivå. Denne handlingsplanen har overlappende tiltak med «Likestilling, mangfold og inkludering.

Handlingsplan ved UiT Norges arktiske universitet 2020-2022» og er markert med henvisning til dette planverket.

2.1 Fra funksjonshemming til funksjonsnedsettelse

Det er stor grad av enighet om at det kan oppstå et gap mellom individets forutsetninger og samfunnets krav. Slik sett kan funksjonshemming og funksjonsnedsettelse anses å oppstå i individets relasjon til krav, normer og forventninger knyttet til spesifikke situasjoner. Ved hjelp av tilrettelegging eller et hjelpemiddel, kan funksjonsnivået løftes slik funksjonsnedsettelsen utlignes i en gitt situasjon. Det er i avstanden mellom individets forutsetninger og omgivelsenes krav at funksjonshemminger oppstår.

Tidligere ble funksjonshemming sett på som en egenskap hos individet, og en ønsket å gjøre noe med forutsetningene hos den enkelte slik at de blir tilpasset samfunnet. De senere år er fokuset flyttet fra at individer med funksjonshemming har en begrensning til begrensningene som ligger i hvordan samfunnet er bygd opp. Begrepsendringen har ført til at vi sier individet har funksjonsnedsettelse og at samfunnet har funksjonshemmende barrierer.

2.1.1 Universell utforming og individuell tilrettelegging

Universell utforming er utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming. En ønsket følge av universell utforming er at behovet for

individuell tilrettelegging skal reduseres, ved å forbedre utformingen av undervisning og vurdering med dette for øye.

UiT er pålagt, etter lov om likestilling og forbud mot diskriminering §17, å utforme læringsmiljøet etter prinsipper om universell utforming. Dette innebærer å ta i bruk universell utforming som strategi ved utforming av:

- bygninger og uteområder (inkludert læringsarenaer)
- informasjon og IKT
- studier/undervisning
- tjenester (karriereveiledning, utveksling, tilrettelegging)

Når den universelle utformingen ikke er tilstrekkelig, oppstår plikten til individuell tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse eller andre særskilte behov, jf. lov om likestilling og forbud mot diskriminering §21. Retten til individuell tilrettelegging åpner for positiv forskjellsbehandling for å sikre likeverdige utdanningsmuligheter. Universell utforming skal ikke utelukke hjelpemidler for bestemte grupper av mennesker med nedsatt funksjonsevne når det er behov for det. Handlingsplanen vil ikke definere nærmere hvordan lovbestemmelser skal forstås og hvordan tilretteleggingen skal gjennomføres. Dette vil fremgå av andre retningslinjer eller prosedyrebeskrivelser i kvalitetssystemet ved UiT Norges arktiske universitet.

Oppsummert er hensikten med universell utforming og individuell tilretteleggingsarbeidet at:

- Læringsmiljøet for studenter skal være utformet etter prinsippet om universell utforming. Læringsmiljøet inkluderer utforming av bygninger og uteområder, IKT og informasjon, samt studier og undervisning.
- Ved behov for individuell tilrettelegging skal det være et gjensidig forpliktende samarbeid mellom student, fagmiljø og avdelinger, slik at nødvendig og hensiktsmessig tilrettelegging blir gjennomført uten at det går på bekostning av faglige krav.
- Studenter som har behov for individuell tilrettelegging får likeverdig behandling, uavhengig av studie-, fakultets-, og campustilhørighet.

2.1.2 Selvstendig plikt til å holde seg oppdatert

Alle avdelinger og fakultet har et selvstendig ansvar for å holde seg oppdatert om gjeldende lover, forskrifter og normal praksis innenfor sine ansvarsområder, jf. Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker § 11 om veiledningsplikt. Det samme kommer til uttrykk i forvaltningsloven § 17 om utrednings- og informasjonsplikt i saksforberedelsen før enkeltvedtaket treffes. Dette medfører at tiltak som følger av denne handlingsplanen, ikke er ment til å frita andre avdelinger for ansvaret om å holde seg oppdatert om endringer som nevnt ovenfor eller overta ansvaret for saksområdet. Fokusområdene i denne handlingsplanen skal bidra til at det vil være en lik forståelse av gjeldende lover, forskrifter og praksis. Noen av tiltakene vil bidra til å samordne innsatsen der flere avdelinger og fakultet har et gjensidig ansvar for universell utforming og individuell tilrettelegging.

2.2 Fokusområder

Med den overordnede målsetningen om lik rett til utdanning, regjeringens dokumenter knyttet til universell utforming og individuell tilrettelegging innenfor Universitets og høyskolesektoren, lovverket, anbefalinger fra Universell og dialog med ulike aktører ved UiT er følgende fem fokusområder valgt som ramme for denne handlingsplanen:

- Fokus 1: Organisering og ansvarfordeling ved UiT Norges arktiske universitet
- Fokus 2: Kompetanseheving og bevisstgjøring
- Fokus 3: Utstyr og fysiske fasiliteter
- Fokus 4: Universell utforming av digitale læremidler, web og sosiale medier
- Fokus 5: Individuell tilrettelegging

3 Fokus 1: Organisering og ansvarsfordeling ved UiT

UiT Norges arktiske universitet er en stor og kompleks organisasjon som består av syv fakultet, fire avdelinger og universitetsbiblioteket. UiT er flercampusuniversitet med studier i Tromsø, Narvik, Alta, Harstad, Hammerfest, Bardufoss og Kirkenes, i tillegg til en rekke desentraliserte studietilbud. Nedenfor følger en oversikt over fakultet og avdelinger ved UiT:

- Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi (BFE-fak)
- Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning (HSL-fak)
- Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi (IVT-fak)
- Fakultet for naturvitenskap og teknologi (NT-fak)
- Det helsevitenskapelige fakultet (Helsefak)

- Det juridiske fakultet (Jurfak)
- Norges arktiske universitetsmuseum og akademi for kunsthøgskolen (UMAK)
- Universitetsbiblioteket (UB)
- Avdeling for bygg og eiendom (BEA)
- Avdeling for IT (ITA)
- Avdeling for organisasjon og økonomi (ORGØK)
- Avdeling for forskning, utdanning og formidling (FUF)
- Universitetsledelsen

Det er nødvendig å avklare og sikre en god ansvarsfordeling og organisering i arbeidet med universell utforming og individuell tilrettelegging ved UiT. Avdelingene og fakultetene må holde seg oppdatert på hvilke krav til universell utforming som gjelder innenfor sitt område og bidra til kunnskapsdeling der dette er aktuelt innad i organisasjonen.

Innenfor sine ansvarsområder skal fakultetene og avdelingene kartlegge og fjerne hindringer for studenter med nedsatt funksjonsevne. Enhetene skal gjennom prioriteringer i budsjett og planer sørge for å kartlegge behov og følge opp oppgaver i handlingsplanen. Rapportering av arbeidet med universell utforming og individuell tilrettelegging skal kunne legges frem for Læringsmiljøutvalget.

Foruten å tydeliggjøre og konkretisere ansvaret for handlingsplan og aktivitetsplaner, skal tre tiltak gi UiT en robust organisasjon i arbeidet med universell utforming og individuell tilrettelegging:

1. Tydelig ansvarsfordeling. Det må være klart for alle parter hvilket ansvar de har.
2. Etablering av en koordinerende og rådgivende funksjon for spørsmål knyttet til universell utforming og tilrettelegging.
3. Opprette et tilretteleggingsforum som er et tverrfaglig forum som skal arbeide for kompetansedeling og likeverdig praksis på tvers av fakultetene i arbeidet med universell utforming og tilrettelegging for studenter.

I tillegg er det foreslått i «Handlingsplan for Likestilling, mangfold og inkludering 2020-2022», at det etableres et nettverk for studenter og ansatte med funksjonsnedsettelse (Jf. Likestilling, mangfold og inkludering. Handlingsplan for 2020 – 2022).

3.1 Beskrivelse av tiltakene innen organisering og ansvarsfordeling

Nedenfor følger en beskrivelse av tiltakene knyttet til organisering og ansvarsfordeling av arbeidet med universell utforming og individuell tilrettelegging.

Tiltak 1. Aktivitetsplaner

Handlingsplanen skal konkretiseres i årlige aktivitetsplaner som tilpasses og inkluderes i øvrige planverk. Dette gjøres for å sikre at det blir gjort gode prioriteringer i arbeidet med universell utforming og individuell tilrettelegging.

Ansvar: Fakultetene, avdelingene og Læringsmiljøutvalget

Tiltak 2. Klar og tydelig organisering av arbeidet med universell utforming og individuell tilrettelegging

Sørge for klar og tydelig organisering av tilgjengelighets- og tilretteleggingsarbeidet ved UiT, herunder ansvarsfordeling og koordinering. Alle avdelinger og fakulteter ved UiT har et selvstendig ansvar for universell utforming og individuell tilrettelegging. Til dette ansvaret ligger:

- ansvar for å holde seg oppdatert på krav til universell utforming innen sitt område.
- å bidra til kunnskapsdeling der det er aktuelt innad i organisasjonen.
- ansvar for å identifiser og fjerne barrierer som hindrer studenter med nedsatt funksjonsevne å studere.
- ansvar for å gjøre nødvendige prioriteringer i budsjett og planer knyttet til denne handlingsplanen.

Ansvar: Universitetsledelsen

Tiltak 3. Rådgivende og koordinerende funksjon for universell utforming og tilrettelegging

Arbeidet med universell utforming og individuell tilrettelegging er et samarbeid mellom alle fakultet og avdelinger på alle nivå. Nivå 1 i fellesadministrasjonen skal ha en rådgivende og koordinerende funksjon og bistå fakultetene og øvrige ansvarlige avdelinger i arbeidet med universell utforming og tilrettelegging. Det er behov for en koordinerende funksjon som tar vare på erfaringer og kompetanse innen tilretteleggingsarbeidet og arbeidet med universell

utforming av læringsmiljøet. Denne funksjonen bør ha høy kompetanse innen fagfeltet.

Følgende tiltak foreslås:

- Etablere en rådgivende funksjon for fakultet og sentrale avdelinger, som har et pådriveransvar for oppfølging av handlingsplanen.
- Etablere sentrale tilbud og kurs i samarbeid med Universitetsbiblioteket og Norges arktiske studentsamskipnad for studenter med funksjonsnedsettelse, for å øke deres forutsetning for å mestre studiene.
- Koordinere kontakt med NAV, kommuner der UiT har aktivitet, hjelpemiddelsentral m.m.

Ansvar: Avdeling for forskning, utdanning og formidling

Tiltak 4. Tilretteleggingsforum

Samlet sett er det mye kunnskap og praktisk erfaring med tilrettelegging og tilgjengelighetsarbeidet ved fakultetene. Det kan være hensiktsmessig at denne kompetansen deles i et felles forum. Det skal derfor etableres et tilretteleggingsforum som gjennom kompetanseheving, erfaringsutveksling og problemløsning bidrar til likeverdig praksis av universell utforming og tilrettelegging for studenter, på tvers av fakultet. FUF skal ha et koordinerende ansvar. For å oppnå målsetningen om kompetanseheving skal avdelingene på nivå 1 og fakultetene ha et ansvar for å delta og ta opp ulike problemstillinger i forumet. Studentrådgivinga i Norges arktiske studentsamskipnad og Studentparlamentet tilbys en plass i tilretteleggingsforumet.

Tilretteleggingsforum skal:

- bidra til at den ansvars- og oppgavedelingen, samt fokusområdene som er vedtatt i denne Handlingsplanen følges opp.
- gjennom kompetanseheving, erfaringsutveksling og problemløsning bidra til likeverdig praksis på tvers av fakultet når det gjelder universell utforming og tilrettelegging for studenter.
- orientere Læringsmiljøutvalget om arbeidet i forumet.

Ansvar: Avdeling for forskning, utdanning og formidling

Tiltak 5. Nettverk av studenter og ansatte med funksjonsnedsettelse

Universitetsstyret har i «Handlingsplan for Likestilling, mangfold og inkludering 2020-2022» vedtatt at det etableres et nettverk for studenter og ansatte med funksjonsnedsettelse (Jf. Likestilling, mangfold og inkludering. Handlingsplan for 2020 – 2022). Det anbefales at dette nettverket behandler temaet tilrettelegging og tilgjengelighet. Ansvar for dette arbeidet er lagt til Avdeling for organisasjon og økonomi.

Ansvar: Avdeling for organisasjon og økonomi

4 Fokus 2. Kompetanseheving og bevisstgjøring

Det er behov for økt kompetanse om universell utforming og individuell tilrettelegging for at de ulike fakultetene og avdelingene skal kunne følge opp arbeidet med universell utforming og oppfølging av studenter med tilretteleggingsbehov. Ved å arbeide med kompetanseheving og bevisstgjøring, informasjon og kommunikasjon, vil UiT bidra til at studenter med nedsatt funksjonsevne får ta del i et åpent og inkluderende læringsmiljø. Kunnskap om hvilke utfordringer en student med funksjonsnedsettelse møter i studiehverdagen, vil bidra til å bryte ned stigma og fordommer blant medstudenter og administrativt og faglig ansatte.

Flere enheter ved UiT har kunnskap om universell utforming og kan være bidragsytere til hvordan dette implementeres i undervisning, vurdering/eksamen, IKT og fysiske fasiliteter. Et eksempel på dette er RESULT og HELPED, der for eksempel RESULT er ansvarlig for pedagogisk basiskompetanse. Avdeling for forskning, utdanning og formidling (FUF), Avdeling for bygg og eiendom (BEA) og Avdeling for IT (ITA) skal ha kompetanse på universell utforming innenfor sine ansvarsområder. Et eksempel på dette er Canvaskurset «Universell utforming i Canvas».

4.1 Beskrivelse av tiltakene innen kompetanseheving og bevisstgjøring

Tiltak 1. Veileder om universell utforming for UiT

Utarbeide en veileder om universell utforming for UiT. FUF i samarbeid med de øvrige avdelingene har ansvaret for at en slik veileder utarbeides.

Ansvar: Avdeling for forskning, utdanning og formidling i samarbeid med de øvrige avdelingene

Tiltak 2. Informasjonskampanje om universell utforming og individuell tilrettelegging

Utarbeide og gjennomføre en informasjonskampanje om universell utforming og individuell tilrettelegging. Målgruppe er studenter, faglig og teknisk/administrativt ansatte. Målet er å øke kunnskap om universell utforming og individuell tilrettelegging blant alle interessenter ved å distribuere veilederen om universell utforming etc. Norges arktiske studentsamskipnad og studentorganisasjonene involveres i arbeidet.

Ansvar: Avdeling for forskning, utdanning og formidling i samarbeid med de øvrige avdelingene

Tiltak 3. Kunnskap om universell utforming av undervisningen

Undervisere skal ha kunnskap om universell utforming av undervisningen og ferdigheter til kunne bruke utstyr som er tilgjengelig i undervisningsrommene innen 2024.

Det er behov for å øke omfanget av og kvaliteten på undervisning som er universelt utformet og bruk av inkluderende løsninger til studenter på alle nivå. Undervisere kan blant annet tilegne seg denne kompetansen ved å benytte veiledende nettressurser som er tilgjengelige:

- Det bør forventes at undervisningspersonale gjennomfører kurs i universell utforming av undervisning.
- Ansatte, som jobber med formidling, bør være kjent med viktigheten av universell utforming av nettsider og bruke godkjente løsninger som oppfyller kravene fra Tilsynet for universell utforming av IKT, Digitaliseringsdirektoratet.
- Undervisningspersonale bør få tilbud om å delta på opplæringskurs i bruk av AV-utstyr, teleslynge, Mazemap og andre fungerende løsninger og utstyr regelmessig.

Det er viktig å sette søkelys på og øke kompetansen om universell utforming som fagbegrep. Dersom UiT skal nå dette målet bør universell utforming av undervisningen inkluderes som et element i pedagogisk basiskompetanse. Dette betyr at kompetanseenhetene RESULT og HELPED bør involveres i dette arbeidet.

Ansvar: Fakultetene, avdelingene

Tiltak 4. Kartlegge behov og kompetansehevende tiltak

Det er behov for å kartlegge hvilke behov alle ansatte har for å heve egen kompetanse om universell utforming og individuell tilrettelegging. Med utgangspunkt i kartlagte behov skal

det utarbeides kompetansehevende tiltak for ansatte i samarbeid med aktuelle aktører. Avdelingene, fakultet og institutt har et eget ansvar for å melde inn kompetansebehov.

Ansvar: Avdeling for organisasjon og økonomi

Tiltak 5. Tilgjengelig og oppdatert informasjon om universell utforming i undervisningen

For undervisere og teknisk/administrativt personale som jobber med undervisning kan det være utfordrende å finne ressurser om universell utforming.

Det skal etableres et tilgjengelig område for retningslinjer, veiledning og ressurser om universell utforming av undervisningen.

Ansvar: Avdeling for organisasjon og økonomi

Tiltak 6. Kurs i universell utforming av digitale ressurser

Det skal tilbys kurs i universell utforming av digitale læremidler og ressurser for undervisere og teknisk/administrativt personell.

Ansvar: Avdeling for organisasjon og økonomi

Tiltak 7. Forbedringer av det psykososiale miljøet

Det psykososiale læringsmiljøet har stor betydning for studentenes trivsel og læringsutbytte. Flere undersøkelser de senere årene viser at mange studenter opplever alvorlige psykiske symptomplager. Studentenes helse- og trivselsundersøkelse (SHoT) fra 2018 viser blant annet at tallene for psykiske symptomplager er høyere blant studenter enn for andre i samme alder. COVID-19 utbruddet i 2020 med tilhørende digital og hybrid undervisning kan ha bidratt til å forsterke dette situasjonsbilde.

I løpet av perioden bør FUF i samarbeid med fakultetene, Norges arktiske studentsamskipnad og studentparlamentet, utrede og identifisere områder og tiltak som kan bidra til å fremme et godt psykososialt læringsmiljø for studenter. Forbedringer av det psykososiale miljøet må gjøres der studentene befinner seg i hverdagen, enten det er studiesituasjonen eller i tilknytning til studentsosiale aktiviteter.

Ansvar: Avdeling for forskning, utdanning og formidling i samarbeid med fakultetene.

5 Fokus 3: Utstyr og fysiske fasiliteter

Alle studentarealer ved UiT er i utgangspunktet til felles bruk og det forutsettes at læringsmiljøet utformes etter prinsippet om universell utforming. Dette inkluderer utformingen av bygninger og uteområder. Målet er å redusere behovet for særordninger til et minimum. Det er ikke bare bygninger og uteområder som skal tilfredsstillе kravene til universell utforming. Dette gjelder i like stor grad utstyr og fysiske fasiliteter, herunder IKT-systemer. I «Likestilling, mangfold og inkludering. Handlingsplan for 2020 – 2022» vektlegges det at det bør rettes spesielt fokus mot IKT-systemer. Dette omfatter i denne sammenhengen automater og utstyr i auditorier og andre undervisningsrom.

Med ‘automat’ menes maskin eller annen innretning som brukeren opererer alene for å kjøpe en vare eller få utført en tjeneste. Hensikten med selvbetjeningsautomater er at de som bruker den skal få utført tjenesten raskt og effektivt, uten assistanse. Universell utforming skal sikre at ingen stenges ute fra å bruke slike løsninger.

5.1 Beskrivelse av tiltakene for utstyr og fysiske fasiliteter

Tiltak 1. Universell utforming i henhold til lover og retningslinjer med spesielt fokus på IKT-systemer

I «Likestilling, mangfold og inkludering. Handlingsplan for 2020 – 2022», som er vedtatt av Universitetsstyret, legges det til grunn at universell utforming skal gjennomføres ved UiT i tråd med vedtatte retningslinjer² med IKT-systemer i fokus. Foruten bygninger, utearealer og fysiske fasiliteter innbefatter dette også IKT-utstyr knyttet til auditorier og undervisningsrom så vel som automater. Når det gjelder andre IKT-løsninger som nettløsninger og applikasjoner etc., så er dette behandlet under fokusområdet «4. Universell utforming av digitale læremidler, web og sosiale medier».

Ansvar: Avdeling for bygg og eiendom og Avdeling for IT

---

² Hovedregelen er at IKT-løsninger i Norge skal være universelt utformet. Dette gjelder nettløsninger, applikasjoner og automater. Både private og offentlige virksomheter, lag og organisasjoner må følge regelverket. Mer informasjon finnes på nettsidene til Digitaliseringsdirektoratet, Tilsynet for universell utforming av IKT <https://uu.difi.no/krav-og-regelverk>

Tiltak 2. Oppgradere AV-utstyr slik at det oppfyller kravene til universell utforming

Oppgradere og vedlikeholde AV-utstyret i auditorier, seminarrom og undervisningsrom slik at det oppfyller kravene til universell utforming innen 2024.

Ansvar: Avdeling for IT

Tiltak 3. Teleslynger og annet utstyr må sjekkes jevnlig

Det skal være teleslynge i alle auditorier, store undervisningsrom og informasjonsskranker for studenter innen 2024. Der dette ikke er i orden må det monteres nytt utstyr for lydforsterking og teleslynger. Det er behov for både nytt utstyr og oppgradering av eksisterende anlegg.

Teleslynger og annet utstyr må sjekkes jevnlig og det må lages en oversikt over kontaktpersoner med ansvar for drift som gjøres kjent.

Ansvar: Avdeling for IT i samarbeid med Avdeling for bygg og eiendom

Tiltak 4. Alle automater skal oppfylle kravene til universell utforming

Automater, fysiske og digitale, brukes i større grad på campusene og må derfor vurderes utfra om de oppfyller krav på universell utforming (NS 11022:2013). Alle automater, fysiske og digitale, som brukes på campusene skal oppfylle kravene til universell utforming. Dette gjelder blant annet UBs utlånssystem, rombooking og pullprint etc.

Universitetsbibliotekene tilbyr selvbetjente åpningstider når ansatte ikke er til stede. Selvstendig bruk av automater for utlån og retur blir derfor viktigere. Den universelle utformingen av utlåns- og returautomatene på bibliotekene bør derfor vurderes. Tilsvarende utfordringer gjelder også printerløsningen «pullprint» og rombookingssystem. Student-samskipnaden har også utplassert automater for salg utenfor åpningstidene.

Ansvar: Alle som benytter seg eller tar i bruk automater har ansvar for at disse tilfredsstiller kraven til universell utforming.

Tiltak 5. Oppdatere og forbedre karttjenesten ved UiT

UiT bruker i dag karttjenesten Mazemap. Mye av informasjonen er utdatert og navigering for studenter kan forbedres. Det er behov for å forbedre karttjenesten (Mazemap) ved UiT for studenter som bruker rullestol. Karttjenesten bør også inkludere informasjon som markerer handicaptoaletter, romegenskaper, teleslynger og annet utstyr for tilrettelegging

Ansvar: Avdeling for bygg og eiendom

Tiltak 6. Oversikt over tilrettelagte lesesalsplasser, utstyr, kontaktpersoner og ansvarsfordeling

Det må legges til rette for tilstrekkelig med plasser til studenter med ulike behov for særlig tilrettelegging. Studenter som trenger tilrettelagte leseplasser skal vite hvem de skal henvende seg til for å få leseplass. Det finnes noen leseplasser på bibliotekene, men få tilrettelagte. Det må lages en oversikt over hvilke typer tilrettelagte leseplasser som finnes for studenter på lavere grad og masterstudenter ved de ulike campusene og hvem som har ansvar for dem.

Ansvar: Avdeling for bygg og eiendom i samarbeid med Universitetsbiblioteket og fakultetene

6 Fokus 4: Universell utforming av digitale læremidler, web og sosiale medier

Alle IKT-løsninger, inkludert eksisterende løsninger, skal være universelt utformet innen 1.januar 2021. Dette følger av §18 i Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven), samt av Forskrift om universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologiske (IKT)-løsninger. Alle former for digitale læremidler skal være i tråd med kravene til universell utforming.

Ved UiT Norges arktiske universitet er det behov for en gjennomgang av status og kvalitetssikring av arbeidet med implementeringen av universelt utformede løsninger. Dette arbeidet foreslås koordinert av en arbeidsgruppe for universell utforming av digitale læremidler, web og sosiale medier. Arbeidsgruppa bør være bredt sammensatt for å sikre at tjenester på tvers av de tradisjonelle administrative avdelingene ved UiT kan ses i sammenheng. Fakultetene og studentene må inkluderes i arbeidet.

Universell utforming betyr at brukerne, uavhengig av sine forutsetninger, på en god og enkel måte kan ta i bruk nettsider, applikasjoner og automater (Se Fokus 3: Utstyr og fysiske fasiliteter) som de møter i hverdagen. Nettløsninger omfatter alle typer nettsteder, sosiale medium, mobilversjoner og mobilapplikasjoner som må laste ned oppdatert informasjon over internett for å fungere. Universell utforming skal sikre at ingen stenges ute fra å bruke løsningene.

6.1 Beskrivelse av tiltakene for universell utforming av digitale læremidler, web og sosiale medier

Tiltak 1. Universell utforming av alle digitale læremidler, web og sosiale medier

Fra 1.januar 2021 stilles det krav til at alle, både nye og gamle IKT løsninger, skal være universelt utformet. Det innbefatter nettsider, applikasjoner og automater.

Ansvar: Universitetsledelsen

Tiltak 2. Arbeidsgruppe for koordinering av tiltak for arbeidet med universell utforming av digitale læremidler, web og sosiale medier

Det skal oppnevnes en arbeidsgruppe for å gjennomføre en koordinert gjennomgang av status og kvalitetssikring av arbeidet med implementeringen av universelt utformede IKT-løsninger ved UiT: digitale læremidler, web og sosiale medier. Arbeidsgruppa bør være bredt sammensatt for å sikre at tjenester på tvers av de tradisjonelle administrative avdelingene ved UiT kan ses i sammenheng. Fakultetene og studentene må inkluderes i arbeidet.

Ansvar: Universitetsledelsen

Tiltak 3. Teksting av video

Video, podkast og lydopptak benyttes i større og større grad for å formidle innhold. For at alle skal få tilgang til den samme informasjonen, skal innholdet også formidles i form av tekst. Dette betyr at alle videoopptak som inneholder lyd skal være tekstet, eller eventuelt at det finnes en tekstbeskrivelse som gjengir relevant lydinnhold i videoen. ITA har hovedansvaret for anskaffelse av løsning for teksting av video.

Ansvar: Avdeling for IT

Tiltak 4. Universell utforming av nettsider og plattformer

Alle UiT sine nettsider og plattformer skal oppfylle kravene til universell utforming på nett (WCAG 2.0 kravene).

Ansvar: Avdeling for forskning, utdanning og formidling og Avdeling for IT

Tiltak 5 Digitale eksamensløsninger

Digitale eksamensløsninger skal etterstrebe og implementere universelt utformede løsninger (talesynteser, zoomtekst) slik at studenter med særskilte behov i størst mulig grad kan anvende samme løsninger som øvrige studenter.

Ansvar: Avdeling for forskning, utdanning og formidling

Tiltak 6 Universell utforming digitale læremidler

UH-bibliotekene er den største leverandøren av (elektronisk) innhold til utdanningsinstitusjonens forsknings- og utdanningsvirksomhet. UB bør gå igjennom status med hensyn til universell utforming av de store e-bok leverandørene for sikre at de oppfyller kravene til universell utforming. Ved nye anskaffelser skal kravet til universell utforming være et kriterium.

Ansvar: Universitetsbiblioteket

7 Fokus 5: Individuell tilrettelegging

Studenter med nedsatt funksjonsevne møter en rekke ulike barrierer i høyere utdanning. Undersøkelser viser at de fleste mener at barrierene fører til at de må jobbe hardere enn andre studenter og at studieprogresjonen reduseres³.

Hvilke barrierer studenter møter i sine studier varierer med type funksjonsnedsettelse. Mange av studentene med nedsatt funksjonsevne mener at bedre tilrettelegging kunne redusert problemene. En stor andel mener at video- eller lydopptak av forelesninger og utdeling av forelesningsnotater ville vært nyttig for dem, uavhengig av type funksjonsnedsettelse. Selv om studenter med nedsatt funksjonsevne jobber hardere og deltar mindre i sosiale aktiviteter enn andre studenter, er de jevnt over nesten like fornøyd med studiesituasjonen som andre studenter.

Når den universelle utformingen er god, er det færre som har behov for individuell tilrettelegging. UiT vil sørge for individuell tilrettelegging så langt det er egnet når universell utforming ikke er tilstrekkelig. UiT må sikre at studenter som har behov for tilrettelegging, får et likeverdig og godt tilbud, slik at de kan gjennomføre sine studier. Det bør være enkelt for studenter å finne ut hvem de skal kontakte, hvilke rettigheter og plikter de har, og hvilke frister som gjelder. UiT må sikre at tilbudet er like godt uavhengig av hvilket fakultet og

---

³ Proba-rapport nr. 2018-02, «Barrierer i høyere utdanning for personer med nedsatt funksjonsevne. Utarbeidet for Barne-, ungdoms—og familiedirektoratet»,

[https://bibliotek.buudir.no/BUF/101/Barrierer i hoyere utdanning for personer med nedsatt funksjonsevne.pdf](https://bibliotek.buudir.no/BUF/101/Barrierer_i_hoyere_utdanning_for_personer_med_nedsatt_funksjonsevne.pdf)

campus man studerer ved. Det er fakultetene som har ansvaret for å tilrettelegge studiehverdagen og tilrettelegging av praksis. FUF har ansvaret for tilrettelegging av eksamen.

Fakultetene må ha tilgang på støtte og kompetanse slik at de er i stand til å tilby slik likeverdig og god tilrettelegging. Det må være et fleksibelt system som er tilpasset den enkelte student, og hvor man sammen søker å legge til rette for studenten. Her er det ikke bare UiT som er part, men mange andre aktører som studenter med behov for individuell tilrettelegging må forholde seg til.

7.1 Beskrivelse av tiltakene med individuell tilrettelegging

Tiltak 1. Rett til individuell tilrettelegging

Studenter med funksjonsnedsettelse og studenter med særskilte behov har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen. Individuell tilrettelegging må være et samarbeid med fakulteter og avdelinger ved UiT for å oppfylle lovkravet. Hvem som er ansvarlige for hva, vil måtte avhenge av hvilke områder av den enkeltes studiehverdag som omfattes av tilretteleggingstiltak. I noen tilfeller gjelder dette infrastruktur som bygningsmasse og digitale hjelpemidler, mens i andre tilfeller gjelder det tilrettelegging i undervisningen eller tilrettelegging av læremidler. Dette innebærer at ansvaret eies av det enkelte fakultet og avdelinger som BEA, ITA, UB. I de tilfeller der det er behov for samordning, får FUF et samordningsansvar.

Ansvar: Fakultetene, avdelingene og Avdeling for forskning, utdanning og formidling med samordningsansvar

Tiltak 2. Evaluere arbeidet med individuell tilrettelegging

Arbeidet med tilrettelegging skal evalueres i perioden 2021-2024. Denne evaluering bør bygge på tilbakemeldinger fra ansvarlige for tilrettelegging ved fakultetene og studenter som i dag får individuell tilrettelegging. Evalueringen bør prioriteres tidlig i perioden da det er nødvendig for å skaffe et bedre grunnlag for enkeltbeslutninger og videreutvikling av tilretteleggingsarbeidet.

Ansvar: Avdeling for forskning, utdanning og formidling

Tiltak 3. Likebehandling

Det må sikres likebehandling på tvers av fakultet og campus og arbeidet støttes med etablering av gode og felles rutiner for individuell tilrettelegging ved UiT. Den koordinerende funksjonen kan i samarbeid med tilretteleggingsforum være rådgivende og koordinerende for fakulteter og avdelinger. Det er behov for kompetanse innen fagfeltet tilrettelegging og hvordan man kan tilrettelegge for studenter med ulike funksjonsnedsettelse.

En koordinerende funksjon kan også ha et pådriveransvar for oppfølging av individuell tilrettelegging, bistå med kompetanseheving for studieveiledere, samt veiledning og/eller fellesmøter med studenter, fagmiljø og andre parter ved behov.

Ansvar: Avdeling for forskning, utdanning og formidling / Koordinerende funksjon / tilretteleggingsforum

Tiltak 4. Tilgjengelig og oppdatert informasjon

En av utfordringene for studenter og for teknisk/administrativt ansatte som jobber med tilrettelegging er å finne informasjon om utstyr, kontaktpersoner og ansvarsforhold ved UiT.

Nettsiden «Tilrettelegging» (<https://uit.no/tilrettelegging>) skal oppdateres slik at studenter og teknisk/administrativt ansatte har tilgjengelig og oppdatert informasjon om tilrettelegging.

Ansvar: Avdeling for forskning, utdanning og formidling

Tiltak 5. Lage gode rutiner for felles ordninger for mentorer og hjelpelærere

Det må etableres retningslinjer for bruk av mentorer og studieassistenter for studenter med funksjonsnedsettelse.

Ansvar: Avdeling for organisasjon og økonomi

Tiltak 6. Lage retningslinjer for individuell tilrettelegging

Det må etableres retningslinjer for individuell tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse.

Ansvar: Avdeling for forskning, utdanning og formidling

Tiltak 7. Løfte studentenes utfordringer til nasjonale instanser

Det er viktig at studentenes utfordringer knyttet til universell utforming og tilrettelegging ikke bare består av lokale planer og tiltak. I noen sammenhenger kan det være nødvendig å løfte problemstillinger og utfordringer opp på et politisk nivå til nasjonale arenaer og organer, slik at utfordringene kan finne nasjonale løsninger. Det legges her til grunn at dette er en oppgave for UiT's øverste leder, rektor.

Ansvar: Rektor

8 Vedlegg 1 – Lover, forskrifter og standarder

8.1 Lover og forskrifter

Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15>

Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51/>

Lov om offentlige anskaffelser (Anskaffelsesloven)

<https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1999-07-16-69>

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>

Forskrift om universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologiske (IKT)-løsninger: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-06-21-732>

Forskrift om tekniske krav til byggverk (Byggteknisk forskrift)

<https://lovdata.no/dokument/SFO/forskrift/2010-03-26-489>

8.2 Universell

Universell - jobber for samarbeid og kunnskap om læringsmiljø, universell utforming og inkluderende løsninger i høyere utdanning.

<https://www.universell.no/>

VUU – Veileder universell utforming for høyere utdanning:

<https://www.vuu.no/>

8.3 Krav og regelverk til IKT-løsninger

Tilsynet for universell utforming av IKT er underlagt Digitaliseringsdirektoratet (Digdir). Digdir har utviklet krav og regelverk for universell utforming av IKT. Hovedregelen er at IKT-løsninger i Norge skal være universelt utformet. Dette gjelder nettløsninger, applikasjoner og automater. Både private og offentlige virksomheter, lag og organisasjoner må følge regelverket.

Mer informasjon finnes her: <https://www.digdir.no/universell-utforming/universell-utforming-av-ikt/874>

Gjeldende regelverk: <https://www.uutilsynet.no/regelverk/regelverk/266>

8.4 Norsk standard i forhold til universell utforming og IKT

NS 11021:2013 Universell utforming – Tilgjengelige elektroniske tekstdokumenter – Krav til utforming, oppmerking og filformater

NS 11022:2013 Universell utforming – Automater for allmenn bruk – Krav til fysisk utforming og brukerdiallog

NS 11030:2013 Universell utforming – Likeverdig tilgang til tjenester og krav til personlig tjenesteutøvelse

NS 11040:2013 Universell utforming – Brukermedvirkning og IKT

8.5 Internasjonale «guidelines»

WCAG 2.0 /2.1 Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0 /2.1

Retningslinjer for tilgjengelig webinnhold (WCAG) 2.0 definerer hvordan webinnhold kan gjøres mer tilgjengelig for personer med nedsatt funksjonsevne

EUs webdirektiv om universell utforming av offentlige nettsteder og mobilapplikasjoner (WAD), vil bli en del av norsk rett. WCAG 2.1 overtar for 2.0 og det innebærer noen nye krav utover dagens regelverk.

WCAG 2.0: <https://www.w3.org/Translations/WCAG20-no/>

WCAG 2.1: <https://www.w3.org/TR/WCAG21/>

Digitaliseringsdirektoratet: <https://www.uutilsynet.no/webdirektivet-wad/wcag-21-standard/140>

ATAG 2.0: The Authoring Tool Accessibility Guidelines (ATAG) 2.0

The Authoring Tool Accessibility Guidelines (ATAG) 2.0 provide detailed accessibility standards for creating web content authoring tools.

<https://userway.org/compliance/atag>

WAI-ARIA - the Accessible Rich Internet Applications Suite

WAI-ARIA - the Accessible Rich Internet Applications Suite definerer en måte å gjøre webinnhold og webapplikasjoner mer tilgjengelig for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det hjelper spesielt med dynamisk innhold og avanserte brukergrensesnittkontroller utviklet med Ajax, HTML, JavaScript og relaterte teknologier.

<https://www.w3.org/WAI/standards-guidelines/aria/>

UAAG 2.0 User Agent Accessibility Guidelines (UAAG)

User Agent Accessibility Guidelines (UAAG) forklarer hvordan man kan gjøre agenter tilgjengelige for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Agenter inkluderer nettlesere, nettleserutvidelser, mediaspillere, lesere og andre applikasjon

